



# YENİ 17 AĞUSTOSLAR KAPIDA...

**Afetlere Dayanıklı Ve Sağlıklı Yerleşimler Unutuldu !!!!**

**Fay Yasaları Unutuldu !!!!**

**İmar Ve Yapı Üretimini, Denetimi Unutuldu!!!**

**Ulusal Afet Risk Yönetim Sisteminin : Adı Var ,Kendi Yok !!!**

**Deprem Gerçeği Unutuldu, Depremi Değil, Felaketini Bekleyen Bir Ülkeyiz;**

**17**Ağustos Depreminden 167 hafta (1171 gün) önce 3 Haziran 1996'da İstanbul'da toplanan "B.M. İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat II)"nda ele alınan konulardan biri afet önleme, etkilerini hafifletme, hazırlıklı olma ve afet sonrası rehabilitasyon kabiliyetinin geliştirilmesi olmuştur. Konferansta, altında ülkemizin de imzası olan, insan yerleşimlerini gelecekteki afetlere karşı korumaya yönelik onlarca karar alındı.

17 Ağustos Depreminden 267 hafta (1871 gün) sonra 2004 yılında ilk kez toplanan ve kamuoyuna

büyük umutlarla sunulan Deprem Şura'sında yüzlerce katılımcı; 3 gün süren tartışmalarda afet yönetimini etkin kılmaya ve yeniden yapılandırmaya yönelik onlarca karar alındı, raporlar hazırlandı.

17 Ağustos Depreminden 506 hafta (3542 gün) sonra 2009 yılında yüzlerce kişinin katılımı ile 3 gün süren Kentleşme Şura'sı düzenlendi. yüzlerce sayfa rapor düzenlendi.

17 Ağustos Depreminden 724 hafta (5068 gün) sonra TBMM Genel Kurulunun 01.07.2013 tarihli 127'nci Birleşiminde onaylanan "Onuncu Kalkınma

Planı (2014-2018)"nda "Makroekonomik, sektörel ve mekânsal planlama süreçlerinde "afet risk ve zararlarının dikkate alınması; afetlere karşı toplumsal direncin ve bilinç düzeyinin artırılması; afetlere dayanıklı ve güvenli yerleşimler oluşturulmasının" temel amaç olduğu belirtilerek bu amaca yönelik onlarca politika ve tedbir oluşturuldu.

17 Ağustos Depreminden 1039 hafta (7276 gün) sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun 18.07.2019 tarihli 105'inci Birleşiminde onaylanan "On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)"nda "Afetlere karşı toplumsal bilincin artırılması, afetlere dayanıklı ve güvenli yerleşim yerlerinin oluşturulması ve risk azaltma çalışmaları yapılarak afetlerin neden olabileceği can ve mal kaybının asgari düzeye indirilmesinin" temel amaç olduğu belirtilerek Plan içeriğinde sık sık vurgulanan "afet risk ve zarar azaltmaya" yönelik onlarca politika ve tedbir alınacağı belirtildi.

Yukarıda ülke tarihine damgasını vuran 5 temel gelişmeyi örnekledik; geline noktada ne yazık ki beşi de deprem yönetiminin geliştirilmesine dair önerileriyle birlikte bürokrasinin tozlu raflarında unutuldu... Tıpkı Deprem Konseyi Raporları gibi. Tıpkı onlarca akademik araştırma gibi ya da yüzlerce bilimsel makale gibi....

Değerli Basın Emekçileri

Bugün 17 Ağustos Depreminden 1.096 hafta (7672 gün) sonrasında, yani depremlerin 21 inci yıl dönümünde geriye doğru baktığımızda; sırf "Ocak 2020 ile 17 Ağustos 2020" tarihleri arasında geçen yaklaşık 8 aylık zaman dilimi içinde "Elazığ-Sivrice, Bingöl-Karlıova, Van Başkale, Manisa-Akhisar depremleri, Van-Bahçesaray çığ düşmesi, Adana, Antalya, İstanbul, Bursa, Rize ve Artvin'de meydana gelen sel baskınları nedeniyle 100'ü aşkın vatandaşımızın yaşamını yitirdiği, 25.000'e yakın konutun veya iş yerinin hasar gördüğü, 7 milyar lirayı aşkın maddi kaybın meydana geldiği bir tablo ile karşı karşıyayız. Ülke insanımızın hala, "risk havuzuna" dönüşmüş yaşam alanlarında yaşamaya mahkum edildiği, toplumda afet güvenliği farkındalığı konusunda bir adım bile ileriye gidilmediği görülmektedir.

17 Ağustos depreminde görevde olan 57 nci Hükümetten sonra göreve gelen 9 Hükümet de aynı şeyi yaptı; deprem gerçeğini unuttu, unutturdu.

Hele ki siyasi iktidarların "İmar Barışı", "Fay Zonları, Dere Yatakları ile Heyelanlı Alanları Yapılaşmaya Açan Uygulamaları" ve "Kanal İstanbul" adı altında deprem güvenliğini hiçe sayan uygulamalar ile afet bilincinin son kırıntıları da toplumsal bellekten silinmiş oldu.

## 2023'ÜN EŞİĞİNDE DEPREMLER VE AFET GÜVENLİĞİMİZ

2023, ülkemiz için simgesel bir tarih olarak büyük bir önem taşımakta ve birçok açıdan "eşik" olarak kabul edilmektedir. Cumhuriyetin 100 üncü yılı olan 2023'ün, aynı zamanda "afet güvenliği" konusunda da önemli sıçramaları gerçekleştirdiğimiz bir "eşik" olmasına tanıklık etmek istiyoruz. Bunu başarabilmek için, bulunduğumuz coğrafyanın jeolojik yapısı itibarıyla karşı karşıya kaldığımız doğa ve insan kaynaklı afet risklerine karşı "afet güvenliğini önceleyen bir ekonomiyi, tedbirleri kararlılıkla uygulayan bir siyaseti ve afet farkındalığı yüksek bir toplumu" yaratmak ve bu yolda ilerlemek zorundayız.

Oysa ülkemizde afet yönetiminin son 20 yılı, İdare-i Maslahat etmekten başka bir anlam ifade etmeyen faaliyetlere sahne olmuştur. Bu dönemdeki siyasi iktidarlar afet yönetim sisteminde risk azaltma odaklı kalıcı dönüşümler ve çözümler geliştirmek yerine mevcut mevzuatın revizyonu ve tadilatı ile yetinmiş; kendini tekrar eden ama sonucu değiştirmeyen faaliyetler gerçekleştirmişlerdir. Son günlerde basına yansıyan "AK Parti'den Türkiye'de olası depremlere hazırlık için TBMM'den araştırma istemi" başlıklı haberlerden, yeni bir kendini tekrarlarla karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. 12/01/2010 tarihinde TBMM'nin 46. Birleşiminde benimsenen 953 sayılı TBMM Kararı ile "Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla" Meclis Araştırması Komisyonu kurulmuş, yaklaşık 6 aylık çalışma sonucunda onlarca öneriyi içeren bir rapor hazırlanmıştır. Bu raporun önerileri hayata geçirilmemişken bir kez daha bağlayıcılığı olmayan bir Meclis Araştırma Komisyonunun kurulmasının, sürece nasıl bir katkı sağlayacağı anlaşılamamaktadır.

Bilinmelidir ki, her yıl olduğu gibi 17 Ağustos Depreminin 21 nci yılında da, siyasi iktidarın ve ilgili bürokrasinin hamasetle şişireceği açıklamalarıyla; birbirini tekrar eden ve sonucu değiştirmeyecek



adımlar atılması ile afet risklerini azaltma yolunda yürüyemeyiz.

Öte yandan iklim değişikliği, tüm dünyada olduğu gibi Ülkemizde de afetlerin gerek şiddetini, gerekse meydana geliş sıklıklarını ve yıkıcı gücünü artırıyor. Afet güvenliğimiz için zamanın iyiden iyiye daraldığı, önlemleri hayata geçirmekte sıkıştığımız hatta geciktığımız bir eşikteyiz. Sadece 2020 yılında meydana gelen ve onlarca yurttaşımızın ölümüne yol açan 24 Ocak Elazığ-Sivrice, 23 Şubat Van-İran Hoy,14.06.2020 Bingöl-Karlıova, Manisa-Saruhanlı ve Akhisar depremleri ve 04 Ağustos Malatya-Pötürge depremleri, deprem gerçekliğimizi ve bu gerçekliğin yaratabileceği yıkım ve kayıpları anlamamız için yeterlidir.

Değerli Basın Emekçileri,

Afet güvenliğimiz için zamanın iyice daraldığı bu eşikte, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası olarak diyoruz ki;

Afet; olayın kendisi değil sonucudur; deprem, heyelan, çığ düşmesi, taşkın vb. tehlikeler ile içerisinde yaşadığımız ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel ilişkilerin ve kırılganlıkların bir fonksiyonudur. Bu nedenle afet etkilerine karşı kırılganlıklarımızı azaltmayı hedefleyen, sadece teknik açıdan değil siyasal, ekonomik ve sosyal boyutları güçlendirilmiş politikalar ve planlar hayata geçirilmelidir.

Bu bağlamda;

1-Üzerinden 16 yıl geçmiş olan Deprem Şura-

sı'nın ikincisi, güncel bilimsel ve teknik gelişmeler ve ihtiyaçlar ışığında, her görüşten ve kesimden insanın katılımı ile ivedilikle toplanmalı; doğa ve insan kaynaklı afetlerin olumsuz etkilerine karşı, afet risk azatımı ve yönetimi sisteminin inşası için gerekli eylemleri, iş programı ve zaman cetvelini de içeren stratejik plan oluşturulmalıdır. Bu planın izleme ve değerlendirmesi ilgili kamu kurumlarının yanı sıra meslek odalarının da yer aldığı bir grup tarafından gerçekleştirilmeli ve kamuoyuna belirli periyotlar da açıklamalar yapılmalıdır.

2-Ülkemizdeki afet risk azatımı ve yönetimi sisteminin kurulması ve işletilmesi için gerekli çalışmalar katılımcı ve çevreye duyarlılık temelinde sürdürülmelidir. Tüm yönetim düzeylerinde afet riskinin azaltılması anlayışı ve yönetimi yaygınlaştırılmalı; afet risklerine karşı toplumun her kesiminde bilinç düzeyinin yükseltilmesi hedeflenmelidir.

3-Ülkelerin afet yönetim sistemlerinde, süreci en çok etkileyen unsur siyasi iktidarların tavrı ve kararlarıdır. Bu konulardaki siyasi kararsızlıklar, afet güvenliği kültürüne kayıtsızlık ve süreçte geriye gidiş anlamına gelecek; afetlerin önlenebilir bir durum olduğuna dair algının topluma yerleşmesinin önünde engel olacaktır. Bu nedenle biryandan "İmar Barışı", "Fay Zonları, Dere Yatakları ile Heyelanları Alanları Yapılaşmaya Açan Uygulamalar" ve "Kanal İstanbul" gibi süreci bölen ve aksatan politikalardan vazgeçilmeli, bir yandan da afet risk azatımı ve yönetimi sisteminin gerektirdiği yapısal düzenlemeler bir devlet politikası kararlılığında hayata geçirilmeli;

sürekli ve sistematik olmalı ve toplumsal farkındalığı artırmalıdır.

4-Kendisi bir yardım yasası olarak, afetlere müdahale hizmetlerini yönetmek amacıyla yaklaşık 64 yıl önce, o günün kentleşme, idari yapılanma, teknoloji ve yaşam koşullarına göre hazırlanmış olan 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” un günümüz koşullarındaki afet yönetim sisteminin ihtiyaçlarına yanıt vermesi mümkün değildir. Bu yasanın tadilatı yerine risk azaltma odaklı bütünlük bir afet yönetiminin ana hatlarını içerecek şekilde düzenlenecek bir çatı yasa altında afet mevzuatı yeniden yapılandırılmalı; diğer ülkelerde de örneğine rastlanan, deprem özelindeki çalışmalara referans olacak bir “FAY YASASI” kazandırılmalı; planlama ve yapılaşma açısından “Diri Fay Haritası Kullanımına” ve “Yüzey Faylanması Tehlikesinin Değerlendirilmesine” ilişkin alt mevzuatı oluşturulmalıdır.

5-Afet mevzuatı yeniden yapılandırılırken İmar ve Yapı Üretim ve Denetim Kanunu” yeniden yapılandırılmalı; bu süreçte imar, yapı üretim ve denetim ile afet mevzuatı arasındaki kopukluk giderilerek her iki mevzuat risk azaltma odaklı afet yönetim sistemi içerisinde birbirine entegre olarak çalışır hale getirilmelidir.

6-Mevcut afet yönetim yapısı içinde, afet yönetiminin her aşamasındaki (risk ve zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme) görev, yetki ve sorumluluklar arasında akılcı dengeler, rol ve görev dağılımları oluşturulamamış; etkili ve verimli bir yönetim yapısı geliştirilememiştir. Bu nedenle risk azaltma odaklı afet yönetim sisteminin kurumsal yapılanması yeniden düzenlenmeli; halen bir bakanlığa bağlı başkanlık konumunda faaliyetlerini sürdüren Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığının “eşgüdüm merkezi” olması, Deprem Araştırma Daire Başkanlığının tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi MTA genel Müdürlüğüne bağlanması sağlanmalıdır.

7-Deprem, taşkın, çığ düşmesi, heyelan vb. her afet durumunda ortaya çıkan tablo aynıdır; afeti yaratan koşulların bir parçası olan “kalitesiz yapı stoğu” olduğu gerçeğidir. 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun’a dayalı kentsel dönüşüm projeleri, ülkenin 18 kenti, 80’ni aşkın ilçesi, 502’i aşkın köyünün doğrudan fay hattı ve zonları üstüne oturduğu gerçeğinden hareketle ülkenin afet/deprem öncelikleri dikkate alınarak

hayata geçirilmesi sağlanmalı; ekonomik teşvikler dahil yapı stokunun afetlere karşı dayanıklılığını sağlamak üzere güçlendirilmesi ve yenilenmesi için tedbirler geliştirilmeli ve afetlere dayanıklı yapı stoğu oluşturulmalıdır.

8-Ülkemizde sadece deprem için değil heyelan, çığ düşmesi, su baskını vb. olaylara yönelik tehlike ve risk haritası üretimi hızlandırılmalı; bu haritaların üretimi konusunda ilgili kurumlar ve üniversiteler teşvik edilmeli, ülke insanının kullanımına ücretsiz sunulmalıdır.

9-Ülkemizde sayıları 500’ün üzerinde olduğu tahmin edilen ve deprem üreten fay hatları ve zonlarına ilişkin özel jeolojik araştırmalar ve projeler teşvik edilmeli, bu konuda yetişmiş insan kaynağı geliştirilmesi çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

10-Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yaptığı yanlış düzenleme ve uygulamalar sonucunda; vatandaşın ücretini peşin alan ancak karşılığında başta zemin ve temel etütleri olmak üzere “etüt ve projelerin” izleme, kontrol ve denetim faaliyetini yerine getirmeyen “yapı denetim sistemi” uygulamalarından vaz geçilmeli, etüt ve projelerin hazırlanması ile yapı üretim süreçlerinin tamamının fenni mesul yapı denetim firmaları tarafından yapıldığı bir sistem kurulmalıdır.

11-Belediyeler tarafından gelir kaynağı haline dönüştürülen yapı ruhsat harçları, amacına uygun olarak sağlıklı ve afet/depremlere karşı dirençli yapıların yapılmasını sağlayacak, etüt ve projelerin yerinde denetimini etkin şekilde yerine getirecek personel ve kurumsal altyapının geliştirilmesi amacıyla kullanılmalıdır.

12-Beton lobisinin topluma dayattığı sağlıksız ve güvensiz bir çevrede yaşam sistemine karşı, sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşam hakkı ve barınma sorunu; temel bir insan hakkı olduğu gerçeği çerçevesinde yeniden ele alınmalıdır.

Sonuç olarak, deprem/afetler karşısında risk havuzu haline gelen yaşam alanlarımızın, afetlere karşı korunması, ülkemiz insanının can ve mal güvenliğinin sağlanması için gerekli çalışmalara acilen başlanması gerektiğini belirtiyor ve hayata geçirmelerini bekliyoruz.

Saygılarımızla,

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu